

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Ljubljana, 18.2.2011

Član komisije
Tadej Slapnik

Komisija za nadzor varnostnih in obveščevalnih služb
predsednik
g. Zvonko Černač

ZADEVA: VODENJE KOMISIJE ZA NADZOR VARNOSTNIH IN OBVEŠČEVALNIH SLUŽB V ZADEVI DOSTOPA DO NEKDANJIH ARHIVOV SDV

Spoštovani,

na podlagi 25. člena Poslovnika o parlamentarni preiskavi in drugega odstavka 48. člena Poslovnika Državnega zbora nas je tretjina članov Komisije 3.2.2011 zahtevala, da se skliče nujna seja Komisije z naslednjim dnevnim redom:

1. Pravna ureditev izročanja gradiva iz nekdanje Službe državna varnosti (SDV) Arhivu RS in dostop do gradiv nekdanje SDV, ki ga hrani oz. je hranila SOVA

Za sklic nujne seje smo se odločili zaradi obtožb prvaka SDS Janeza Ivana Janše, da gre v primeru novele zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih za konec pravne države, začetek državnega udara, da gre za zaščito nekdanjih oziroma sedanjih politikov in funkcionarjev, ki so bili seznanjeni z dejanji nekdanje SDV, da je bilo gradivo iz arhiva odtujeno nepooblaščno in da se nikoli ne bo izvedelo, kaj je bilo iz arhiva odtujeno.

Člani smo prepričani, da za izrečene obtožbe g. Janeza Ivana Janše ni nobenih utemeljenih razlogov. In da zadnja pojasnila predsednika republike, prispevki strokovne javnosti in objavljeni dokumenti SDS kažejo samo na to, da gre v aferi z arhivskimi gradivi nekdanje SDV zgolj za še en slabo režiran lustracijski napad na predsednika republike.

Kot veste, je včeraj, 17.2.2011, dokončno potekel rok, v katerem bi morali na naš poziv sklicati nujno sejo. Člani komisije ugotavljamo, da ste kot predsednik našo zahtevo v nasprotju s poslovníkom prezrli in da gre za očitno zavestno kršitev ter zlorabo funkcije predsednika.

Priznati moramo, da nad vašim ravnanjem niti nismo več začudeni. Kršitev poslovnika in zlorab funkcije predsednika ste si privoščili že namreč toliko, da jih niti več ne štejemo. Ste žal pač eden tistih hipokritov v politiki, ki o spoštovanju predpisov in etičnosti ravnanja v politiki zgolj govorijo, ravnaajo pa v nasprotju s povedanim.

O vaši kršitvi poslovnika državnega zbora bomo obvestili predsednika državnega zbora, a kakšne spremembe v vašem ravnanju ne pričakujemo. Kot kaže vaše pojmovanje Slovenije kot

demokratske in pravne države, ustave, zakona o poslancih ter poslovnika državnega zbora, pri opravljanju svoje funkcije niste vezani na nič od prej naštetega, ko gre za nekritično branjenje "dela in lika Janeza Ivana Janše", predsednika vaše stranke. Se kot nekdanji član socialistične mladine še spomnite predpisa SFRJ glede varstva osebnosti tovariša Tita ?

Vaše navedbe, da je naša zahteva za sklic nujne seje Komisije v nasprotju z določbami poslovnika Komisije, državnega zbora in Zakona o parlamentarnem nadzoru obveščevalnih in varnostnih služb, ne držijo. Slednje demantirate tudi sami, ko hkrati zatrjujete, da je bila naša zahteva oz. predlagana točka dnevnega reda obravnavana v okviru obravnave vsebin na 9. in 10. nujni seji. Naj vas samo spomnimo, katere točke dnevnega reda smo obravnavali na 9. in 10. nujni seji, ki so jih zahtevale poslanske skupine SDS, SLS in SNS 10.1. in 25.1.2011:

9. nujna seja Komisije za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb

Dnevni red:

- 1. Kršitev določb 65. člena Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivov - ZVDAGA, (Ur. list RS, št. 30/2006) z oviranjem dostopa do arhivskega gradiva nekdanje Službe državne varnosti (SDV) s strani SOVE.**

in

10. nujna seja Komisije za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb

Dnevni red:

- 1. Protipravno omejevanje dostopa do javno dostopnih gradiv Arhiva Republike Slovenije (gradiv bivše Službe državne varnosti - UDBE) s strani direktorja SOVE.**

Člani komisije vas opozarjamo, da med navedenimi točkami in našo zahtevo obstaja gromozanska razlika in da ste prezrli naslednja dejstva:

- posebej je zanimiv preobrat Janeza Ivana Janše, ko je sprva trdil, da je bilo gradivo iz arhiva odtujeno nepooblaščen in da se nikoli ne bo izvedelo, kaj je bilo iz arhiva odtujeno, po sestanku s predsedniki parlamentarnih strank, vodji poslanskih skupin in direktorjem SOVE ter Arhiva RS, pa je zatrjeval, da so bili dokumenti o vpletenosti predsednika republike najdeni v javnem delu arhiva in to arhiva SZDL. S tem je posredno priznal, da je že v času njegove vlade obstajal javen in nejavni del arhivskih gradiv nekdanje SDV. Da je temu res tako, dokazujejo tudi naslednji predpisi, sprejeti v času, ko je bil predsednik vlade in neposredno nadrejen direktorju Sove in sicer gre za Uredbo o izročanju gradiva iz nekdanje Službe državne varnosti (Uradni list RS, št. 50/2007) ter Sporazum o posebnem varovanju in dostopnosti določenega dela arhivskega gradiva, prevzetega na podlagi prevzemnega zapisnika, št. 62510-83/2006/51, z dne 1.7.2008
- v uradnem listu RS, št. 50/2007 z dne 6.6.2007 je sprejeta Uredba o izročanju gradiva iz nekdanje Službe državne varnosti, ki jo je izdal takratni predsednik vlade Janez Janša. Pomembna sta zlasti njen 2. in 4. člen:

2. člen

Gradivo iz arhiva nekdanje Službe državne varnosti, ki je nastalo v nekdanji Službi državne varnosti in njenih predhodnicah pred 17. majem 1990, se preda Arhivu Republike Slovenije.

4. člen

Arhiv Republike Slovenije zagotovi, če je potrebno iz razlogov nacionalne varnosti, in na predlog direktorja agencije, posebno varovanje in dostopnost predanega gradiva iz 2. člena te uredbe. Komisija določi obliko in način predaje in hrambe predanega gradiva.

Uredba o izročanju gradiva iz nekdanje Službe državne varnosti, ki jo je sprejela Vlada RS, podpisal pa njen predsednik Janez Janša je v koliziji z Zakonom o varstvu

dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih. Janez Janša pa je s tem, ko jo je podpisal, kršil veljaven zakon.

- na podlagi 4. člena zgoraj opisane Uredbe o izročanju gradiva iz nekdanje Službe državne varnosti, je nastal »Sporazum o posebnem varovanju in dostopnosti določenega dela arhivskega gradiva, prevzetega na podlagi prevzemnega zapisnika, št. 62510-83/2006/51 z dne 1.7.2008«, ki sta ga 2. 7. 2008 podpisala takratni direktor SOVA Andrej Rupnik in tedanji direktor Arhiva Republike Slovenije dr. Matevž Košir. Sporazum o posebnem varovanju in dostopnosti določenega dela arhivskega gradiva, prevzetega na podlagi prevzemnega zapisnika med drugim navaja (citaj):

"Gradivo vsebuje posebej občutljive ter pomembne podatke za varnost Republike Slovenije oz. za njene strateške interese v odnosu do drugih, predvsem sosednjih držav, in za nemoteno obveščevalno in protiobveščevalno delovanje agencije, saj obsega podatke o nekdanjem in sedanjem delovanju tujih držav oziroma njihovih obveščevalnih služb na območju Republike Slovenije in v slovenskem zamejskem prostoru..."

Podatkom v predanem arhivskem gradivu se določi stopnja tajnosti TAJNO. V skladu z določili 65. in 66. člena Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih preneha stopnja tajnosti TAJNO po 40. letih od nastanka zadnjega dokumenta (2004), ki je predmet sporazuma. Viada RS lahko na predlog agencije podaljša rok nedostopnosti še za 10 let. Skrajšanje roka nedostopnosti je mogoče, če direktor agencije umakne stopnjo tajnosti oziroma Viada RS na predlog arhivske komisije v skladu z določili 66. Člena dovoli uporabo tega gradiva in doboči pogoje uporabe."

Določbe sporazuma, s katerimi je določena stopnja tajnosti TAJNO in določena splošna nedostopnost do leta 2044, so v direktnem nasprotju s 3. odstavkom 65. člena ZVDAGA in pomenijo njegovo kršitev.

- slednje potrjuje tudi današnji intervju z direktorjem arhiva RS Draganom Matičem (citaj iz intervjuja):

" Arhiv, pravite, je ves čas sodeloval pri nastajanju zakonodaje. Kako je potem prišlo do takšne luknje?

Kolikor vem je stroka ves čas opozarjala, da rešitev, ki jo je sprejela Janševa vlada ni bila dobra. Tudi sam 65. člen izvorno ni bil tako napisan, šele v parlamentu so potem, mislim da kar preko intervencije tedanjega pravosodnega ministra dr. Lovra Šturma, z amandmajem besedilo spremenili. S tem je bilo mnenje arhivistične in varstvoslovne stroke ignorirano. Oba direktorja, ki ju je imenovala vlada Janeza Janše, direktor Arhiva Republike Slovenije dr. Matevž Košir in direktor SOVA Andrej Rupnik sta nato zakon leta 2007 poskušala spremeniti, in sicer tako, da bi del gradiva o obveščevalni dejavnosti nekdanje SDV postal nedostopen. In kot izhaja iz naše dokumentacije, so predlog poslali dr. Šturmu, o tem pa je bil obvešččen tudi minister za kulturo dr. Vasko Simoniti. A njihovo mnenje je bilo odklonilno.

Zakaj? Kakšni so bili njihovi argumenti?

Vsebinske obrazložitve ni zapisane. Lahko pa iz aktualnih razprav opozicije sklepamo, da so pač menili, češ, da je bila SDV organizacija, v kateri so kršili človekove pravice. Slednje nedvomno drži, vendar je nekdanja SDV poleg tega izvajala tudi druge aktivnosti. V ta koš so potem dali, kot veste, tudi vse ostale, t.i. družbenopolitične organizacije, kot je ZSMS, SZDL in zveza komunistov, odprli so celo arhive sodišč in tožilstev. A hitro se je izkazalo, da je v resnici takšna ureditev neznosna. To dokazuje že »znamenita« uredba, ki jo je nato sprejela Janševa vlada junija 2007, na podlagi katere so, in to v nasprotju z njihovim zakonom, del arhivov zaprli tja do leta 2044. Stroka je torej le imela prav in to je spoznala tudi Janševa vlada. Vladni organi so ugotovili, da zakona enostavno ne morejo izvajati. Nato pa so sklicujoč se na uredbo gradivo nezakonito zaprli. Situacija je torej jasna: Zakona, kot so ga napisali, niti sami niso mogli izvajati. A da je absurd še večji, so nato z uredbo večji del gradiva še celo preveč zaprli. Pri zapiranju okrog 170 zadev so namreč uporabljali naslednje pravilo: Ker je bil v eni od zadev

zadnji dokument iz leta 2004, je bil za celotno gradivo prevzeto leta 2008 določen rok nedostopnosti do leta 2044. Ta odločitev pa je v popolnem nasprotju z logiko in strokovnimi načeli. Zadevam, ki vsebujejo dokumente iz 60-ih let je bil tako določen rok nedostopnosti 70 ali celo 80 let od nastanka. In prejšnja vlada je to s sklepom 14. 10. 2008 potrdila in priznala za pravilno!

Kako pa potem vi razumete sedanje Janševe zahteve, da treba njihov zakon spoštovati in arhive odpreti, za kar sedaj zahtevajo celo referendum? Morda pa leta 2007 Janša ni posebej pozorno spremljal, kaj sta mu razlagala direktor SOVA ali arhiva?

A se vam zdi verjetno, da je Janša, katerega neposredni podrejeni je direktor SOVA, ni vedel, kaj ta direktor počne? Možno je seveda vse, ampak ker Janeza Janšo poznam kot človeka, ki je zelo redoljuben - bil je namreč tudi moj profesor obrambe in zaščite na gimnaziji - mislim, da on ni te vrste, človek, ki bi takšne stvari prepuščal naključju. In še naslednje, glede na to, da Janša danes govori predvsem o skritih informacijah v zadevi Velikovec: Ravno oni, Šturmov komisija in Janševa vlada so zaprli točno tisto gradivo, ki se nanaša na velikovski atentat. In to do leta 2044! ".

- pozabili ste tudi na sporna ravnanja vladne delovne skupine za oceno dela slovenske obveščevalno varnostne agencije, ki je med drugim preverjala izročanje arhivskega gradiva nekdanje SDV Arhivu RS - komisijo je vodil minister za pravosodje Lovro Šturm, njeni člani pa so bili minister za šolstvo Milan Zver, minister za okolje Janez Podobnik, minister za obrambo Karl Erjavec, državni sekretar Vinko Gorenak, nekdanji ustavni sodnik Tone Jerovšek, vodja Sektorja za popravilo krivic in za narodno spravo Milko Mikola, uslužbenca v kabinetu predsednika vlade Peter Ješovnik in Aleksander Lavrih ter predstavnik Sove Branko Cvelbar.
- takrat se je vzpostavilo vprašanje ali so sploh vsi člani imeli podlago po zakonu o tajnih podatkih za vpogled v tajne podatke in obstajala je upravičena bojazen, da je prišlo do izvzema, presnemavanja, odtujitve ali pa sprememb arhivskih gradiv nekdanje SDV oziroma nezakonitih aktivnosti v povezavi s celotnim korpusom omenjenega gradiva. In kot je kazalo takrat, so aktivnosti te skupine presegale namen pogovorov o tehnični preselitvi arhivov oziroma dokumentarnega gradiva Sove. Poleg tega je bil omogočen vstop v arhive tudi varnostno nepreverjenim osebam, nepooblaščen osebe pa so imele neoviran vpogled in rokovanje z arhivskim gradivom zaupne narave. Pregled in nadzor nad delom teh oseb je bil okrnjen in celo preprečen.
- Komisija Državnega zbora Republike Slovenije za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb v mandatu državnega zbora 2004-2008 je namreč pri opravljanju nadzora ugotovila, da je bilo obiskov več, da so na sedež Sove hodili tudi člani te skupine, ki niso člani vlade. Vodilni v agenciji jih niso ničesar spraševali, denimo, ali sploh smejo do tajnih podatkov, ampak so jim omogočili dostop v prostore in do dokumentov. Ugotovili so tudi, da je bil pri obiskih arhivov nekdanje SDV vodja skupine, gospod Lovro Šturm, prisoten samo enkrat. Obiskov pa je bilo osem in so trajali več ur. Večinoma sta arhive obiskovala zgolj gospod Cvelbar, zaposlen v Sovi, in gospod Lavrih, uslužbenec kabineta predsednika Vlade, bivši uslužbenec vojaške obveščevalne službe. Komisija se je predvsem usmerila na četrto alinejo sklepa o ustanovitvi skupine, v kateri ji vlada nalaga, naj v Sovi preverijo smotrnost in zakonitost ravnanja z arhivskim gradivom. Člani komisije so bili prepričani, da ni šlo zgolj za tehnična vprašanja selitve Sovinega arhiva v centralni državni arhiv, ampak za temeljit pregled arhiva.
- zato je po našem mnenju arhiv nekdanje SDV po omenjenih posegih postal popolnoma neverodostojen, saj če odmislimo čiščenja do katerih je prišlo v zadnjih dvajsetih letih, kakšne večje praktične notranje politične vrednosti nima, je pa priročen za politične kampanje kot je zadnja kampanja SDS zoper predsednika države. Še vedno so namreč

mogoče špekulacije o tem, da tistih pravih, resnično spornih dokumentov ali obremenilnih dokazov ni več, ker so jih uničili. Te špekulacije gredo lahko v neskončnost. Edino mejo predstavlja domišljija Janeza Ivana Janše. Ta pa je paranoidno brezmejna.

Vaše ravnanje zgolj kaže vaš in strah Janeza Ivana Janše, da bi se na komisiji moral soočiti z naslednjimi pričami:

- g. Matjažem Šinkovcem ter Ivanom Rupnikom, nekdanjima direktorjema SOVE,
- g. Aleksandrom Lavrihom, članom vladne delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije (SOVE),
- g. Brankom Cvelbarjem, članom vladne delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije (SOVE),
- g. Cvetom Tovornikom, nekdanjim uslužbencem SOVE in
- g. Davorinom Terčonom, nekdanjim predsednikom Komisije Državnega zbora Republike Slovenije za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb v mandatu državnega zbora 2004-2008.

Ker gre za bivše uslužbence oz. funkcionarje, ki so dolžni varovati tajne podatke, s katerimi so se seznanili oziroma jih pridobili pri delu oziroma v zvezi z delom in jih ne smejo uporabljati za druge namene kot za izvajanje delovnih nalog ali funkcije, smo zanje zaprosili odvezo molčečnosti in sicer glede tajnosti podatkov, s katerimi so se soočili pri opravljanju svojih nalog oz. funkcije, vendar samo za namen in v obsegu, ki ga vsebuje naša zahteva za sklic nujne seje Komisije.

Da je naša zahteva za nujno sejo s predlaganimi sklepi več kot utemeljena, kaže tudi dejstvo, da naše sklepe ocenjujete kot zgolj vrednostne sodbe in jih kar v imenu Janeza Ivana Janše zanikate, ko navajate, da so se nekateri nanje že odzvali in da ne pritrjujejo trditvam, ki jih postavljamo.

Vaše ravnanje predstavlja nevarno zlorabo ne le poslovnika DZ, temveč temeljnih demokratičnih načel v naši družbi. Če se je ne boste sklicali, boste samo potrdili, da so vsi naši dvomi in opozorila upravičeni ter da očitno prikrivate sledi spornega ali celo nezakonitega ravnanja Ivana Janeza Janše.